

اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام

ب - اهداف و مقاصد تربیت

جلد ۲۰ - اهداف در رابطه با خود

www.ketab.ir

نویسنده:

دکتر علی قائمی امیری

سرشناسه	فائمی، علی، ۱۳۱۶ -
عنوان و نام پدیدآور	اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام / نویسنده علی فائمی امیری.
مشخصات نشر	تهران: میعاد اندیشه، ۱۳۹۹ -
مشخصات ظاهری	ج.
شابک	دوره: 5-227-231-978-622-231-227-5 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱: 8-226-231-978-622-231-226-8 : ۶۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۲: 4-233-231-978-622-231-233-4 : ۶۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۳: 7-231-231-978-622-231-231-7 : ۶۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۴: 9-231-231-978-622-231-231-9 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۵: 7-231-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۶: ۷-231-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۷: ۱۰-231-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۸: ۱-494-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۹: ۵-496-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۰: ۱-522-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۱: 4-534-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۲: 6-598-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۳: 3-599-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۴: 4-688-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۵: ۱-689-231-978-622-231-231-7 : ۷۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۶: 0-785-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۷: 7-786-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۸: 6-853-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۱۹: 3-854-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۲۰: 1-890-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال؛ ج. ۲۱: 8-891-231-978-622-231-231-7 : ۵۰۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فایا
یادداشت	ج. ۹ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
یادداشت	ج. ۱۰ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
یادداشت	ج. ۱۱ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
یادداشت	ج. ۱۲ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
یادداشت	ج. ۱۳ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
یادداشت	ج. ۱۴ و ۱۵ و ۲۱ (چاپ اول: ۱۳۰۰) (فایا).
یادداشت	ج. ۱۶ (چاپ اول: ۱۳۰۰).
مفردحات	ج. ۱: نگاهی به مسأله تربیت، ج. ۲: تربیت در پیستر تاریخ، ج. ۳: مکاتب تربیتی، ج. ۴: اسلام و تربیت، ج. ۵: معرفت‌شناسی، ج. ۶: هستی‌شناسی-حیوان‌شناسی، ج. ۷: هستی‌شناسی- نظامات و سنن، ج. ۸: سرای دنیا و آخرت، ج. ۹: تربیت و مبدأ آفرینش، ج. ۱۰: انسان از نظر اسلام، ج. ۱۱: شاکله انسان (ابعاد وجودی)، ج. ۱۲: شاکله انسان (ابعاد عالی وجود)، ج. ۱۳: شاکله انسان (تجزیات و زمینه‌ها)، ج. ۱۴: کرامت و حقوق انسان، ج. ۱۵: تعهد و مسئولیت انسان، ج. ۱۶: عوامل رابطه با خود، ج. ۱۷: فرجام حیات از نظر اسلام، ج. ۱۸: کلیات اهداف، ج. ۱۹: اهداف در رابطه با آفریدگار، ج. ۲۰: اهداف در اسلام و آموزش و پرورش
موضوع	اسلام و آموزش و پرورش Islamic education تربیت اخلاقی Moral education
رده بندی کنگره	BPT۲-۱/۱۸
رده بندی دیویی	۲۹۷/۴۲۷
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۳۷۲۸۱
اطلاعات رگورد کتابشناسی	فایا

اصول و مبانی نظام تربیتی اسلام / جلد ۲۰ ب- اهداف و مقاصد تربیت / اهداف در رابطه با خود

نویسنده: دکتر علی فائمی امیری

شابک جلد: ۱-۸۹۰-۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸ شابک دوره: ۵-۲۲۷-۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸

ناشر: میعاد اندیشه صفحه آرا: سبحان رفیعی برزکی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۱ شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال

تلفن انتشارات: ۰۹۱۲۵۱۲۰۰۶۷ - ۰۲۱۶۶۰۱۷۴۴۸ - ۰۲۱۶۶۰۱۴۷۹۷

همه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای مولف محفوظ است.

تکثیر و انتشار این اثر به هر صورت، از جمله بازنویسی، فتوکپی، ضبط الکترونیکی و ذخیره در سیستم های بازیابی و بخش بدون دریافت مجوز کتبی و فیزی از مولف به هر شکلی ممنوع است. این اثر تحت حمایت هائون حمایت از حقوق مولفان، مصنفان و هنرمندان ایران قرار دارد

فهرست مطالب

۱۷	پیشگفتار.....
۲۰	بخش ۱ - کلیات در خودشناسی.....
۲۱	فصل ۱. خودشناسی چیست؟.....
۲۱	مقدمه.....
۲۱	معنی خودشناسی.....
۲۲	معمای وجود.....
۲۳	ایهام‌ها.....
۲۳	سخن کلی.....
۲۴	نکته مهم بحث ما.....
۲۵	فصل ۲. ضرورت و اهمیت خودشناسی.....
۲۵	مقدمه.....
۲۵	اهمیت شناخت نفس.....
۲۶	لزوم خودشناسی.....
۲۸	فوائد خودشناسی.....
۲۸	ارزیابی اهمیت خودشناسی.....
۲۹	تذکری از امام امیرالمؤمنین (ع).....
۳۰	چند نکته.....
۳۲	فصل ۳ - دامنه و وسعت بحث خودشناسی.....
۳۲	مقدمه.....
۳۲	دامنه‌ی معرفت و سازندگی.....
۳۵	اهداف کلی این شناخت.....
۳۷	فصل ۴ - ابزار شناخت و سازندگی.....
۳۷	مقدمه.....
۳۷	ابزار لازم برای شناخت.....
۴۰	منابع مورد استفاده.....

بخش ۲ - اهداف کلی	۴۱
فصل ۵ - توصیه‌ها به شناخت و سازندگی	۴۲
مقدمه	۴۲
اهمیت مسئله	۴۲
وظایف کلی تربیت	۴۳
زمینه و امکان خودسازی	۴۳
توصیه‌ی قرآنی	۴۴
توصیه از حضرات معصومان (ع)	۴۴
سرزنش در سهل انگاری‌ها	۴۵
ملاحظات در این امر	۴۶
فصل ۶ - مقاصد کلی	۵۰
مقدمه	۵۰
وظایف در باره‌ی خود	۵۰
اهداف در بیانی دیگر	۵۴
سخنی از امام صادق (ع)	۵۵
فصل ۷ - به کارگیری اهداف و اصول آن	۵۷
مقدمه	۵۷
اهم کاربردهای سازندگی	۵۷
اصول مورد رعایت	۶۰
نکته‌ای مهم	۶۰
بخش ۳ - اهداف در رابطه با بدن	۶۲
این بخش را در هفت فصل عرضه می‌داریم:	۶۲
فصل ۸ - رشد و پرورش بدن	۶۳
مقدمه	۶۳
اهمیت بدن در اسلام	۶۳
ضرورت توجه به بدن	۶۴
کلیات اهداف در رابطه با بدن	۶۵
توجه به رشد و زیبایی	۶۵
تعادل و توازن	۶۶
فصل ۹ - تقویت بدن	۶۸
مقدمه	۶۸
بدن نیرومند	۶۸
هدف‌ها در بدن	۶۹
مسئله‌ی تغذیه	۷۰
حق شکم	۷۱
مراقبت‌ها	۷۲
دعای هنگام غذا خوردن	۷۲

۷۳	دیگر اهداف در این زمینه
۷۴	نکات تکمیلی درباره‌ی غذا
۷۶	فصل ۱۰ - مهارت و مقاومت در بدن
۷۶	مقدمه
۷۶	در وصف مؤمن
۷۷	پرورش حواس
۷۷	نوع مهارت‌ها
۷۸	مقاومت بدن
۸۰	در دیگر جنبه‌ها
۸۲	فصل ۱۱ - تربیت غرائز
۸۲	مقدمه
۸۲	خطرات و عوارض
۸۳	اهداف در غرائز
۸۵	مراقبت‌ها
۸۶	کنترل غرائز
۸۶	جمع بندی بحث
۸۸	فصل ۱۲ - بهداشت بدن
۸۸	مقدمه
۸۸	محافظت از بدن
۸۹	اهداف کلی
۹۰	دامنه‌ی بهداشت
۹۳	درمان‌ها
۹۴	دعا برای سلامت
۹۵	پرهیزها
۹۷	فصل ۱۳ - در آراستگی و زیبایی بدن
۹۷	مقدمه
۹۷	دامنه آراستگی‌ها
۹۸	در سنین بعد
۱۰۱	توصیه‌های دیگر
۱۰۳	فصل ۱۴ - به کارگیری بدن
۱۰۳	مقدمه
۱۰۳	حقوق اعضا
۱۰۴	استفاده از اعضای بدن
۱۰۴	دامنه بهره‌گیری‌ها از بدن
۱۰۵	رنگ خدای دادن به بدن
۱۰۵	معامله بدن با بهشت
۱۰۶	چند نکته

بخش ۲. اهداف در رابطه با ذهن.....	۱۰۸
فصل ۱۵. هدف‌های کلی در رابطه با ذهن.....	۱۰۹
مقدمه.....	۱۰۹
لباد ذهن.....	۱۰۹
نظریه لوح سفید.....	۱۱۰
اهداف کلی در رابطه با ذهن.....	۱۱۱
کنجکاوی و جراحیوی.....	۱۱۲
در دیگر جنبه‌ها.....	۱۱۲
به کارگیری ذهن.....	۱۱۴
فصل ۱۶. هوش و خرد.....	۱۱۶
مقدمه.....	۱۱۶
خواسته‌های اسلام در تعقل.....	۱۱۶
انبیاء و عقل.....	۱۱۷
اهداف در زمینه عقل.....	۱۱۸
درخواست عقل کامل.....	۱۱۹
در به کارگیری عقل.....	۱۲۰
باز هم در به کارگیری عقل.....	۱۲۱
چند نکته مهم.....	۱۲۱
فصل ۱۷. در تفکر و اندیشه.....	۱۲۳
مقدمه.....	۱۲۳
در ضرورت تفکر.....	۱۲۳
فواید تفکر و اهمیت آن.....	۱۲۴
تفکر در چه مسئله‌ای؟.....	۱۲۵
توصیه‌ها به تفکر.....	۱۲۵
اهداف در زمینه تفکر.....	۱۲۶
تفکر و نظر.....	۱۲۹
خلافت فکری.....	۱۳۰
جهت‌داری تفکر.....	۱۳۰
به کارگیری فکر.....	۱۳۱
مراقبت‌ها در تفکر.....	۱۳۲
سخنی در تحول فکری.....	۱۳۳
فصل ۱۸. حافظه و تخیل.....	۱۳۵
مقدمه.....	۱۳۵
اهداف در حافظه.....	۱۳۵
اهداف در تخیل و تصور.....	۱۳۶
نوع تخیل.....	۱۳۷
اهداف در قوای تخیلی.....	۱۳۸

۱۳۹	باز هم در خلایقیت
۱۴۰	رسالت مهم تربیت
۱۴۲	فصل ۱۹. استعدادها
۱۴۲	مقدمه
۱۴۲	اهداف استعدادها
۱۴۳	مراقبت‌ها
۱۴۴	وظایف معنوی
۱۴۴	توسعه استعدادها
۱۴۵	بهره‌گیری از استعدادها
۱۴۶	بخش ۵. اهداف در رابطه با عواطف
۱۴۸	فصل ۲۰. رشد و پرورش عواطف
۱۴۸	مقدمه
۱۴۸	کلیات اهداف عاطفی
۱۴۹	موازن پرورش عواطف
۱۵۰	اهداف در جنبه‌ها و ابعاد عواطف
۱۵۱	کنترل عواطف
۱۵۱	حیا
۱۵۳	فصل ۲۱. اعتدال و جهت‌داری عواطف
۱۵۳	مقدمه
۱۵۳	ضرورت‌ها در اعتدال و جهت‌داری
۱۵۴	هدف‌ها در اعتدال
۱۵۵	جهت‌داری
۱۵۷	جوشش‌ها و شورها
۱۵۷	دعاها و درخواست‌ها
۱۵۹	فصل ۲۲. تلطیف و اصلاح عواطف
۱۵۹	مقدمه
۱۵۹	اهمیت و ضرورت تلطیف و اصلاح عواطف
۱۶۰	عدم وابستگی‌ها
۱۶۱	تلطیف‌ها
۱۶۲	اصلاح عواطف
۱۶۲	ترک‌ها
۱۶۳	توجه به جنس
۱۶۴	چند نکته
۱۶۶	فصل ۲۳. تسلط بر عواطف و به کارگیری آن‌ها
۱۶۶	مقدمه
۱۶۶	توصیه‌ها به تسلط
۱۶۷	ابزار کنترل عواطف

۱۶۸	 کاربرد عواطف
۱۶۹	 نکته
۱۷۰	بخش ۶- اهداف در تطهیر و تزکیه‌ی نفس
۱۷۰	 مقدمه
۱۷۱	فصل ۲۴- شناخت و پذیرش نفس
۱۷۱	 مقدمه
۱۷۱	ضرورت و اهمیت معرفت نفس
۱۷۲	دامنه‌ی شناخت
۱۷۳	۱- کلیات شناخت
۱۷۴	۲- شناخت محتاجات
۱۷۴	۳- شناخت مہلکات
۱۷۴	۴- شناخت منہیات
۱۷۵	از دیگر مقاصد در باره شناخت ها
۱۷۶	پذیرش خود
۱۷۸	فصل ۲۵- تخلیه و تخلص نفس
۱۷۸	 مقدمه
۱۷۸	ضرورت حذف زوائد
۱۷۹	رسالت پیامبران
۱۸۰	دامنه‌ی تخلیه
۱۸۱	رہایی‌ها
۱۸۲	تخلص
۱۸۳	مبارزه‌ها
۱۸۴	پرهیزها
۱۸۵	تزکیه و تطہیر
۱۸۵	چند نکته مهم
۱۸۷	فصل ۲۶- تخلیه و آراستگی
۱۸۷	 مقدمه
۱۸۷	مقصد اساسی
۱۸۸	در دامنه‌ی تخلیه
۱۹۰	تأدیب نفس
۱۹۰	آراستن‌ها
۱۹۱	وصول به نفس مطمئنہ
۱۹۲	ذکر چند نکته
۱۹۴	فصل ۲۷- تذلیل نفس و مقاوم سازی آن
۱۹۴	 مقدمه
۱۹۴	توجه به نفس
۱۹۵	تذلیل نفس

۱۹۶	مراقبت در زبان‌رسانی نفس
۱۹۷	عادت به سختی
۱۹۷	ایجاد روح مقاومت
۱۹۸	دیگر اهداف و مقاصد
۲۰۱	بخش ۷- اهداف در صیانت و مراقبت خود
۲۰۲	فصل ۲۸- حسابرسی خود
۲۰۲	مقدمه
۲۰۲	ضرورت حسابرسی
۲۰۳	سفارش‌ها
۲۰۵	حسابرسی به عنوان حق
۲۰۵	عوارض غفلت
۲۰۶	حاصل حسابرسی‌ها
۲۰۸	فصل ۲۹- در مراقبت و کنترل نفس
۲۰۸	مقدمه
۲۰۹	ضرورت‌ها در کنترل نفس
۲۱۰	متهم‌داری نفس
۲۱۰	توصیه‌ها در کنترل و مراقبت
۲۱۲	مراحل مراقبت
۲۱۲	تزکیه نفس
۲۱۳	دامنه مراقبت
۲۱۴	مراقبت در غذا
۲۱۵	۱- توصیه‌ها در قرآن
۲۱۵	۲- توصیه‌ها در روایات
۲۱۷	فصل ۳۰- نهی‌ها و پرهیزها
۲۱۷	مقدمه
۲۱۷	ضرورت نهی‌ها
۲۱۸	دامنه‌ی نهی‌ها
۲۲۲	پرهیزها
۲۲۳	تحت ضابطه درآوردن
۲۲۵	فصل ۳۱- حفظ و صیانت نفس
۲۲۵	مقدمه
۲۲۵	توصیه‌ها به حفظ و صیانت
۲۲۶	دامنه حفظ وجود
۲۲۷	بهداشت تن و روان
۲۲۷	گرامیداشت وجود
۲۲۹	جهادها
۲۲۹	الزام‌ها و پاسداری‌ها

۲۳۰	مراقبت و دعا
۲۳۳	فصل ۳۲. جهت‌دهی نفس
۲۳۳	مقدمه
۲۳۳	ضرورت جهت‌دهی نفس
۲۳۴	نهایت این جهت‌دهی
۲۳۵	توجه به عبادت
۲۳۶	حاصل جهت‌دهی نفس
۲۳۶	در برابر هوس‌ها
۲۳۹	بخش ۸. اهداف در قوای درونی
۲۴۰	فصل ۳۳. درک و استنباط
۲۴۰	مقدمه
۲۴۰	اهمیت درک و استنباط
۲۴۱	اهداف تربیت در این زمینه
۲۴۲	ایجاد و جهت ادراک
۲۴۲	به‌کارگیری ادراک و استنباط
۲۴۳	استفاده از ادراک و استنباط در تربیت
۲۴۴	توجه به یقین
۲۴۵	چند نکته مهم
۲۴۶	فصل ۳۴. استدلال و برهان
۲۴۶	مقدمه
۲۴۶	روح علمی
۲۴۷	نقش و اهمیت آن
۲۴۸	دامنه روح علمی
۲۴۸	اهداف در این زمینه
۲۴۹	به‌کارگیری منطق و استدلال
۲۵۰	شیوه‌ها و قواعد لازم
۲۵۲	فصل ۳۵. حقیقت‌جویی
۲۵۲	مقدمه
۲۵۲	ضرورت و اهمیت
۲۵۳	اهداف و مقاصد
۲۵۴	حقیقت و یقین
۲۵۴	حقیقت‌جویی
۲۵۵	کاربرد
۲۵۶	چند نکته مهم
۲۵۸	فصل ۳۶. عزم و اراده
۲۵۸	مقدمه
۲۵۸	اهمیت و نقش اراده

۲۵۹	اهداف در جنبه‌ی اراده
۲۶۱	نوع اراده
۲۶۲	کاربرد
۲۶۲	نکاتی مهم در پرورش اراده
۲۶۳	اعمال اراده
۲۶۵	بخش ۹. اهداف در کمالات انسانی
۲۶۶	فصل ۳۷. در خود آگاهی و وجدان
۲۶۶	مقدمه
۲۶۶	نقش وجدان در زندگی
۲۶۷	اهداف در عرصه وجدان
۲۶۸	زمینسازی‌ها
۲۶۸	سازندگی‌های لازم
۲۶۹	هشیاری در فرصت جویی
۲۷۱	فصل ۳۸. آزادی و استقلال
۲۷۱	مقدمه
۲۷۱	ضرورت آزادی و استقلال
۲۷۲	هدف در آزادی
۲۷۳	هدف در استقلال
۲۷۳	آزادی و استقلال عقل
۲۷۴	کاربرد آزادی و استقلال
۲۷۵	ذکر نکاتی مهم
۲۷۷	فصل ۳۹. عزت و کرامت انسان
۲۷۷	مقدمه
۲۷۷	اهداف در عزت نفس
۲۷۸	اعزاز نفس
۲۷۹	برهیزهای لازم
۲۸۰	عزت نفس و درخواست‌ها
۲۸۰	کاربرد عزت نفس
۲۸۱	چند نکته
۲۸۳	فصل ۴۰. استکمال شخصیت
۲۸۳	مقدمه
۲۸۳	اهمیت
۲۸۴	اهداف در زمینه استکمال
۲۸۵	ابعاد دیگر شخصیت
۲۸۶	قلب سلیم
۲۸۶	احیای قلب
۲۸۷	حاصل رشد و پرورش شخصیت

۲۸۸.....	رهایی‌ها.....
۲۹۰.....	فصل ۴۱. بهداشت روان و اعتماد به نفس.....
۲۹۰.....	مقدمه.....
۲۹۰.....	ضرورت بهداشت روان.....
۲۹۱.....	اهداف تربیت.....
۲۹۲.....	انواع کمال.....
۲۹۲.....	مقاصد ما در بهداشت روان.....
۲۹۳.....	جنبه اتکای به خود.....
۲۹۴.....	کاربرد بهداشت روان.....
۲۹۴.....	ذکر چند نکته.....
۲۹۶.....	بخش ۱۰. اهداف در خلق و خوی.....
۲۹۷.....	فصل ۴۲. در جنبه شخصی.....
۲۹۷.....	مقدمه.....
۲۹۷.....	مسئله رشد.....
۲۹۸.....	دامنه‌ی اهداف درباره‌ی خود.....
۳۰۳.....	فصل ۴۳. تهذیب اخلاق.....
۳۰۳.....	مقدمه.....
۳۰۳.....	ضرورت و اهمیت تهذیب اخلاق.....
۳۰۴.....	هدف‌ها در تهذیب.....
۳۰۵.....	ملکات.....
۳۰۶.....	اعراض‌ها و طردها.....
۳۰۷.....	دعا برای تهذیب نفس.....
۳۰۸.....	چند نکته.....
۳۱۰.....	فصل ۴۴. خدای کردن اخلاق.....
۳۱۰.....	مقدمه.....
۳۱۰.....	تحقق هدف آفرینش.....
۳۱۱.....	اهداف در تخلق.....
۳۱۴.....	چند نکته.....
۳۱۶.....	فصل ۴۵. اخلاق جمعی.....
۳۱۶.....	مقدمه.....
۳۱۶.....	اهداف در ضرورت‌های حیات جمعی.....
۳۱۷.....	دامنه‌ی اهداف اجتماعی.....
۳۱۹.....	اعراض‌ها.....
۳۱۹.....	نکاتی در این عرصه.....
۳۲۱.....	فصل ۴۶. مراقبت‌ها.....
۳۲۱.....	مقدمه.....
۳۲۱.....	توصیه‌ها به هشیاری و مراقبت.....

۳۲۲	دامنه‌ی مراقبت
۳۲۵	پناه بردن به خدا
۳۲۵	در رابطه با دیگران
۳۲۷	بخش ۱۱. اهداف در مشی و روش
۳۲۸	فصل ۲۷. یافتن راه
۳۲۸	مقدمه
۳۲۸	وظیفه در راجشاسی
۳۲۹	دامنه‌ی تمرد و پیمان
۳۳۰	مراقبت‌ها
۳۳۱	حفظ و تداوم هدف
۳۳۱	در نظر داشتن عهد
۳۳۳	فصل ۴۸. مشی و روش
۳۳۳	مقدمه
۳۳۳	خطاداری در حیات
۳۳۴	دامنه مشی و روش
۳۳۷	سفارشی مهم
۳۳۸	کیفیت مشی
۳۳۹	چند نکته مهم
۳۴۱	فصل ۴۹. انضباط و نظم‌داری
۳۴۱	مقدمه
۳۴۱	ضرورت نظم و انضباط
۳۴۲	دامنه‌ی نظم
۳۴۲	تقسیم اوقات
۳۴۳	استفاده از فراغت
۳۴۳	عادات لازم
۳۴۴	در جنبه‌ی عمل
۳۴۴	چند نکته
۳۴۷	بخش ۱۲. اهداف در تقوا و خودنگهداری
۳۴۸	فصل ۵۰. تقوا به عنوان یک هدف
۳۴۸	مقدمه
۳۴۸	ضرورت و اهمیت
۳۴۹	تقوی و دیگر توصیه‌ها
۳۵۰	نوع تقوا
۳۵۱	حاصل تقوی
۳۵۱	عمل به تقوی
۳۵۳	فصل ۵۱. تقوای درون
۳۵۳	مقدمه

۳۵۳	 کیفیت تقوا
۳۵۴	 انگیزه تقوا
۳۵۴	 تقوای دل
۳۵۵	 پاکی درون
۳۵۶	 میزان تقوا
۳۵۸	 فصل ۵۲ - تقوای اعضا
۳۵۸	 مقدمه
۳۵۸	 دامنه تقوا
۳۶۱	 تقوای الهی
۳۶۱	 چند نکته
۳۶۳	 فصل ۵۳ - تقوا در گفتار و رفتار
۳۶۳	 مقدمه
۳۶۳	 تقوای رفتار
۳۶۴	 تقوای در سخن
۳۶۶	 تقوا و آینده نگری

پیشگفتار

سخنی از رسول خدا^(ص) در دست است که می‌فرماید: «ابدء بنفسک ثم بمن تعول» (مختصر فصل الخطاب، ج ۱، ص ۳۵۴): نخست از خود آغاز کن و آنگاه به آنان که تحت سرپرستی تو هستند بپرداز. نمونه این سفارش از حضرات معصومین علیهم السلام نیز نقل شده و حکایت از آن دارد که شروع هر اصلاح از خود است و تا خود آدمی ساخته نشود، امکان اصلاح دیگری وجود نخواهد داشت.

در خصوص اصلاح و تربیت خود مهم است که با هدف یا جهت خاص در تربیت خویش آشنا باشیم. برای فردی که ملتزم به رعایت ضوابط مکتبی است، مسلم است که آن ضوابط برگرفته از متن مکتب و توضیح و تفسیر آن خواهد بود. فعالیت بدون هدف ممکن است نتایجی را به دنبال داشته باشد، ولی آن نتایج، بیشتر به علف‌های هرز یا درختان بی‌ثمر شبیه خواهد بود تا گیاهی مفید یا درختی مفید و میوه‌دار.

حتی در تعیین هدف مربوط به خود در تربیت باید هدف از پیدایش انسان و موقعیت او در جهان هستی مدنظر بوده و سعادت مورد انتظار، در تربیت او روشن و معین باشد. اهداف باید دارای جنبه فراگیری و شمول، روشن و بدیهی، قابل اجرا و پیاده شدن، دارای اصولی ثابت و بادوام و متناسب با شرایط و مقتضیات قابل قبول زمان باشد.

در تعیین هدف، نخست باید زمینه و قوه‌ای را در نظر گرفت که می‌خواهیم به فعلیت برسد. یعنی نقطه، حالت یا موقعیتی را باید در نظر گرفت که قصد وصول به آن را داریم. شرایط و امکانات سیر و حرکت به سوی مقصد را باید مورد توجه قرار داد. آنگاه باید به گونه‌ای اقدام کرد که آن قوه تدریجاً زوال یافته و فعلیت و حضور به جای آن قرار گیرد. این توجیهی است که مورد تأیید صاحب‌نظران است.

همچنین در این امر باید توجه داشت که آدمی چیست؟ چه می‌تواند باشد؟ چه چیزی را باید فرا گیرد؟ چه مهارت‌ها و آگاهی‌هایی را باید کسب کند؟ تصویر قابل تصور برای آینده او چیست؟ شکی نیست که در تبدیل انسان خام به انسانی ساخته‌شده، او باید از تصفیه‌خانه‌ها و کوره‌های مختلف ذوب و تخلیص عبور کند، رشد و مدیریتی جدید پدید آید و انسانی نو و جدیدالخلقه

گردد، چراکه تربیت از دیدی، نوعی آفرینندگی انسان توسط انسان با استفاده از دستورالعمل خداوند و حرکت در خط هدایتی اوست.

اهداف تربیت انسان توسط خودش، درواقع بیان مقاصد و نظرات درباره جنبه‌های مختلف وجود انسان برای دستیابی به تصور و باور فوق است. ما در این مجلد سعی داریم در حد گنجایش کتاب و توان علمی خود به آن بپردازیم.

آری، مقصد ما توجه دادن فرد و جامعه، اولیا و مریبان به امر ساختن و به عمل آوردن انسان و رهایی و تخلیص او از همه قیود و موانع بیهوده است تا از حالت خامی به درآید، وجودی کامل و شایسته عبودیت گردد و سرانجام در صف عباد خدا قرار گیرد، لایق قرب به حق و ورود به بهشت الهی و مورد خطاب «فَاذْخُلِي فِي عِبَادِي * وَ ادْخُلِي جَنَّتِي» (فجر، ۲۹ و ۳۰) شود.

اینکه چرا «اهداف تربیت در رابطه با خداوند» را بر «اهداف تربیت در رابطه با خود»، مقدم دانسته‌ایم به خاطر دو نکته است. یکی اینکه از همه جهات خدا بر ما مقدم است و دیگر اینکه اهداف مربوط به ما باید از او نشئت گیرد. زیرا براساس اعتقاد و باور، دستورالعمل او را برای زندگی خویش برگزیده‌ایم. مگر جز این است که خط تربیتی مورد بحث ما اسلامی است و مگر جز این است که آئین اسلام بیان رأی و نظرات خداوند است؟ پس نخست باید از او و رابطه او با انسان سخن گفت و آنگاه در سایه تربیت، خواسته‌ی او را در خود محقق ساخت.

همانگونه که ملاحظه می‌فرمایید، این کتاب جلد بیستم از مجموعه آثار در این راستاست که در آن از اهداف تربیت در رابطه با جسم، ذهن عاطفه و روان آدمی بحث به میان می‌آید. در هر قسمت از مباحث مربوط به ابعاد وجود، سعی داریم زیرمجموعه‌های آن را براساس دسته‌بندی‌های علمی مدنظر داشته و در مورد هر کدام براساس قرآن و روایات، سخن و بحث تربیتی داشته باشیم.

بی‌شک در عین اعمال همه کوشش و ظرفیت خود، باز هم بحث ما تمام و کمال نخواهد بود، هم به خاطر محدودیت علمی، و هم به آن خاطر که اصرار داریم حجم کتاب از حد معینی تجاوز نکند و سبب خستگی شما عزیزان نگردد. چه بسیارند اسناد و احادیثی که ما به خاطر رعایت مورد اخیر از ذکر آن‌ها خودداری کرده‌ایم و چه بسیار دیگر که در کتب روایی ما آمده‌اند و ما را

به علت محدودیت وقت، امکان دستیابی به آن‌ها نبود. ماحصل این توجیهات همین است که می‌بینید. امید است این راه ناهموار را دیگران هموار کنند و پس از ما دیگران به صورتی کاملتر و بهتر به آن بپردازند.

منابع ما همان است که ما بارها اعلام کرده‌ایم، یعنی قرآن و سنت، و در عین حال از نظرات صاحب‌نظران که به نظر ما حرف حقی زده‌اند، دور نبوده‌ایم، زیرا که به ما فرموده‌اند: «انظر الی ما قال و لا تنظر الی من قال» به سخن نگاه کنید، نه به گوینده (غررالحکم) و این وسعت دید و مباحث اسلامی را نشان می‌دهد.

شیوه کار را هم بارها گفته‌ایم؛ شیوه بررسی ما کتابخانه‌ای، استنباطی، تحلیلی و توصیفی است. همانند پرنده‌ای بر سر شاخسارهای آثار پدید آمده درباره‌ی مکتب نشسته و تغذیه کرده‌ایم و پرورده‌های خویش را به نگارش درآورده‌ایم.

کارها کمی با عجله و شتاب صورت می‌گیرد، زیرا هم راهی را که در پیش داریم دراز است و اتمام این اثر وقتی طولانی می‌خواهد، از سوی دیگر سقف عمر به سرآمد آن، نزدیک و نزدیک‌تر می‌شود. غریبال‌ها را باید آویخت و چمدان‌ها را باید بست که به توصیه امام مجتبی (ع) «استعد لسفرک».

از خدای بزرگ می‌خواهیم این حرکت و تلاش را مورد رضای خود قرار دهد و این مجموعه را به عنوان یک ذخیره اسلامی از من پذیرا گردد که گمان دارم تلاش وسیع در این عرصه اندک و محدود است و جامعه ما را به این گونه اقدام نیازی بسیار است.

تهران - آذر ماه ۸۲